

ROBERT J. VITILLO

Gondolatok a békéről és a békeszerzésről az Ukrajnában zajló események összefüggésében

ABSZTRAKT

Írásunkban a katolikus egyház békével, békességszerzéssel kapcsolatos tanítóhivatali elemeit tekintjük át az Ukrajnában zajló háborús események vonatkozásában. Miközben néhány nagy katolikus béketeremtő gondolataira pillantunk vissza, arról elmélkedünk, hogy milyen válaszok adhatók a népek közötti béke összefüggésében. Munkánkban továbbá bemutatjuk a Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság és a Katolikus Válasz Ukrajnáért Munkacsoport néhány tagszervezetének karitatív munkáját az ukrajnai konfliktus vonatkozásában.

KULCSSZAVAK: béke, békességszerzés, migráció, Szentszék, a pápa, háborúk

Nagyon hálás vagyok a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak, a *Máltai Tanulmányok* és a *Vigilia* című folyóiratoknak, amiért felkértek, hogy fogalmazzam meg a békével és békességszerzéssel kapcsolatos gondolataimat. Be kell vallanom, nagyon méltatlannak érzem magam erre a megtiszteltetésre. A mai széttöredezett világban, amelyet egyenlőtlenségek, előítéletek, nacionalizmus és erőszak jellemeznek, valóban ijesztő feladat emlékeztetni az emberiség családjához tartozó testvéreinket a béke keresésének, helyreállításának és megőrzésének erkölcsi kötelességére. Sajnos majdhogynem teljesen lehetetlen küldetésnek tekinthető, hogy egy a nemzetközi közösség által elismert nép harmóniája, haladása, nemzeti szuverenitása és kulturális identitása ellen irányuló agresszív támadás közepette felemeljük suttogó szavunkat, és abban reménykedjünk, hogy harsogó békekiáltássá fokozódik. Mi, akik hiszünk az egyetemes béke Istenében, aki elküldte isteni Fiát, hogy emberré váljon, „életét adja barátaiért”, örökre legyőzve a bűnt és a halált, megőrizhetjük és meg is kell hogy őrizzük azt a szilárd reményt, hogy a béke betöltheti és felvirágoztathatja a földet, ahogyan Teremtőnk az idők kezdete óta tervezi.

GONDOLATOK A BÉKÉRŐL ÉS A BÉKESZERZÉS RŐL A KATOLIKUS TANÍTÁSBAN

Amikor a zsidó-keresztény vallási hagyományban rejlő gyökereink mélyére hatolunk, gyorsan megértjük, hogy a békekeresés és a béketeremtés célját soha nem szabad feladni, még a konfliktusok legsötétebb óráiban sem. Őminenciája Renato Raffaele Martino bíboros, a korábbi Igazságosság és Béke Pápai Tanácsának elnöke *Az egyház társadalmi tanításának kompendiuma* (2004. április 4.) című dokumentumot bemutató előadásában, az ezredforduló elején a következőket írta:

„Jézus Krisztus üzenete, az üdvösség, a szeretet, az igazságosság és a béke »jó híre« nem talál könnyen elfogadásra a mai világban, amelyet még mindig háborúk, nyomor és igazságtalanság tépáznak. Éppen ezért korunk emberének nagyobb szüksége van az evangéliumra, mint volt bármikor: szüksége van a hitre, amely üdvözít, a reményre, amely megvilágosít, és szüksége van az önmagát kínáló szeretetre” (Martino, 2004).

A fent említett kompendium a békéről szóló ószövetségi kinyilatkoztatásra emlékeztet minket:

„A béke nem pusztán Isten ajándéka és egy olyan emberi elképzelés, amely megfelel Isten tervének, hanem mindenekelőtt Isten lényegi attribútuma: »az Úr béke« (Bír 6,24). (Martino, 2004: 488) [...] a béke messze több, mint a háborútól való pusztító tartózkodás: az élet teljességét mutatja meg (vö. Mal 2,5); távolról sem az ember alkotása, hanem Isten nagy ajándéka ez minden ember számára, amely magában foglalja az isteni tervvel szembeni engedelmisséget. A béke annak az áldásnak a hatása, amellyel Isten megajándékozza népét: »Az Úr feléd fordítja arcát, és üdvösséget szerez neked« (vö. Szám 6,26). Ez a béke termékenységet (vö. Iz 48,19), jóllétet (vö. Iz 48,18), bőséget (vö. Iz 54,13), a félelemtől való megszabadulást (vö. Lev 26,6) és mély örömet (Bölcs 12,20) hoz létre” (Martino, 2004: 489).

Ugyanez a tanítás ezt is kijelenti:

„A béke felmagasztalása, amely az egész Ószövetségen végigvonul, Jézus személyében találja meg a maga beteljesedését... Jézus »a mi békénk« (Ef 2,14), ő az, aki az embereket megbékítette Istennel, és ezáltal az ellenségeskedés falát lebontotta közöttük (vö. Ef 2,14–16): ilyen egyszerűen és hatásosan hívja fel a figyelmünket Szent Pál arra az indítékra, amely az embereket a béke megélésére és hirdetésére serkenti. A halála előtti estén Jézus beszélt az Atyához fűződő kapcsolatáról és annak egyesítő erejéről, amely ezt a szeretetet

a tanítványokra is kisugározza; ez olyan búcsúbeszéd, amely Jézus életének legmélyebb értelmét nyilatkoztatja ki, és mint egész életének összegzését engedi szemlélni. Szellemi testamentumának ez a pecsétje pedig a béke ajándéka: »Békességet hagyok rátok. Az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja« (Jn 14,27). Nem csengenek másképpen a Feltámadott szavai sem: minden alkalommal, amikor találkozik övével, megkapják tőle a béke köszöntését és adományát: »Békesség legyen veletek«...» (Lk 24,36; Jn 20,19.21.26) (Martino, 2004: 491).

„A békéért tett erőfeszítés sohasem választható el az evangélium hirdetésétől, hiszen az maga a »béke evangéliuma« (Ef 6,15; vö. ApCsel 10,36), amely minden embernek szól” (Martino, 2004: 493).

A korai egyház, a középkor és a reneszánsz évei alatt számos szent tanított, kidolgozta és megtárgyalta az egyházban és a világi hatalmak között meglévő konfliktusokra adandó válaszokat. Elismerten Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás volt az, aki kidolgozta és továbbfejlesztette az „igazságos háború elméletét” (*just war theory*), amely elismerte az egyének és államok arra irányuló jogát, hogy megvédjék magukat az igazságtalan támadókkal szemben, de mindketten ragaszkodtak a béke mint nagyobb jó fenntartásához és tiszteletben tartásához. Szent Ágoston ezt írta:

„Aki velem együtt szemlélődik az emberi életről és az emberek közös természetéről, be fogja látni, hogy amint senki sincs, aki ne az örömet akarná, úgy senki sincs, aki ne akarná a békét. Hiszen még akik háborút akarnak, azok sem mást akarnak igazából, mint győzni: a hadakozással a diadalmas békéhez vágyódnak eljutni. Mert mi más a győzelem, mint az ellenünk harcolók alávételése – de ha ez megtörtént, akkor már béke lesz. A béke céljából viselik tehát a háborúkat azok is, akik parancsolással és csatározásokkal töreksenek edzeni harci erényeiket. Nyilvánvaló tehát, hogy a háború kívánatos végcélja a béke. Minden ember a békét keresi a háborúzással, és senki sem a háborút a béke fenntartásával” (Szent Ágoston, 2009: 229–230).¹

Aquinói Szent Tamás hozzáfűzi: „Akik igazságosan háborúznak, azoknak a béke a céljuk, és ezért nem állnak szemben a békével, kivéve a gonosz békével, és a Mi Urunk nem azért jött, hogy azt küldje el a földre (Mt 10,34)” (Aquinói Szent Tamás).

További szent béketeremtők voltak többek között, de természetesen nem kizárólagosan: Szent Barnabás, Nagy Szent Leó, Portugáliai Szent Erzsébet, Casciai Szent Rita, Avilai Szent Teréz, Sienai Szent Katalin, Brindisi Szent Lőrinc. Talán Assisi Szent Ferenc, jelenlegi Szentatyánk névadója volt a legismertebb a béketeremtésre irányuló buzgó imájáról, erős akaratáról és gyakorlati cselekedeteiről. Kit ne inspirált volna kö-

zülünk e Szent Ferenchez fűződő ima: „Uram, tégy engem a te békéd eszközévé”, vagy ki ne tekintené kihívásnak, hogy Ferenc nyolcszáz éve meglátogatta az egyiptomi szultánt?

XIII. Leó pápa mércét állított az ember „modern kori” világban elfoglalt helyzetével kapcsolatos egyházi tanítás és cselekvés továbbfejlesztése és finomítása terén. Bár *Rerum novarum* (1891) kezdetű, mérföldkőnek számító enciklikája kifejezetten „a munkásság helyezésére” irányult, világosan megfogalmazta, hogy az egyháznak a világi és a lelki kérdésekkel egyaránt foglalkoznia kell: „Ne higgyük, hogy az egyházat annyira lefoglalja a lelki élet ápolásának gondja, hogy emiatt elhanyagolná azt, ami a földi élethez tartozik” (XIII. Leó, 1891: 42). Szent XXIII. János pápa az igazságosság, a béke és az Istentől kapott emberi méltóság megítélése között elválaszthatatlan kapcsolatot állapított meg: „Bármeekkora lesz is tehát a technika, a gazdaság fejlődése, a világban nem lehet igazságosság és béke mindaddig, amíg az emberek nem tudatosítják, micsoda hatalmas méltóság rejlik bennük azáltal, hogy Isten teremtményei és az ő gyermekei; igen, Istenről beszélünk, aki az első és legfőbb létoka mindannak, amit teremtett” (XXIII. János, 1961: 215). Ezen túl egyértelműen megerősítette elődei évszázados tanítását, „tudniillik a nemzetek közti kölcsönös jogok és kötelezettségek fennállását; ezért ezeknek a viszonyoknak a rendezése az igazság, az igazságosság, a lelkek jóindulatú kapcsolatának és szabadságának normája szerint történjék” (XXIII. János, 1962: 80).

A világ minden tájáról a II. vatikáni zsinatra összehívott püspökök egyértelműen osztották azt a meggyőződést, mely szerint „...az elég sok nemzet által folytatott fegyverkezési verseny nem biztos útja a tartós béke megőrzésének, és a belőle származó úgynevezett egyensúly sem a biztos és igazi béke” (II. vatikáni zsinat, 1965: 81). Röviddel ezután Szent VI. Pál pápa így tanított: „...a béke nem korlátozódhat a háború puszta hiányára, ami az erők mindig bizonytalan egyensúlyának eredménye. Nem, a béke olyasvalami, ami napról napra épül, az Isten által szándékolt rendre való törekvés során, amely az emberek közötti igazságosság tökéletesebb formáját foglalja magában” (VI. Pál, 1967: 76). Ebbe a lelkületbe kapcsolódva aztán Szent II. János Pál kijelentette, hogy „...az egész világ békéje el sem gondolható anélkül, hogy a felelősök el ne ismernék, hogy a kölcsönös függés már önmagában megköveteli a szembenálló tömbök politikai fogalmának elvetését, a mások feletti uralom elvetését, akár gazdasági, akár katonai, akár politikai jellegű legyen is az. Legyen a kölcsönös bizalmatlanságból együttműködés...” (II. János Pál, 1987: 39). Ezt pedig XVI. Benedek pápa megerősítette: „Az igaz, hogy a béke megteremtése állandó feltétele a diplomáciai kapcsolatoknak, a gazdasági és technológiai cserének, a kulturális találkozásoknak és a közös szándékok alapján kötött egyezményeknek, és éppen úgy meg is követelik mindezek a békét, ahogyan megköveteli a közösen megosztott felelősségvállalás is, hogy gátat vessenek a háborús fenyegetéseknek,

A békekeresés és a béke-teremtés célját soha nem szabad feladni, még a konfliktusok legsötétebb óráiban sem.

és a gyökereiknél tárják fel a rendszeresen ismétlődő terrorisztikus kísérleteket. Az ilyen fáradozások révén tartós hatások érhetőek el, amelyek mindenkor olyan értékekre támaszkodhatnak, amelyek az élet igazságában gyökereznek” (XVI. Benedek, 2009: 72). Ferenc pápa ekként mutatott rá a téves szemléletre: „Ugyanakkor az is tévedés lenne, ha azt gondolnánk, hogy a többi élőlényt pusztán tárgynak kell tartanunk, melyek az emberi lény önkényuralmának vannak alávetve. Amikor a természetet semmi másnak, mint haszontárgynak fogják fel, az komoly következményekkel jár a társadalomra nézve is. Az a szemlélet, amely az erősebb önkényét támogatja, az emberek többségének óriási egyenlőtlenséget, igazságtalanságot és erőszakot jelent, mert az erőforrások azokéi lesznek, akik elsőként érkeznek, vagy akiknek több hatalmuk van: a győztes mindent visz. Az összhang, az igazságosság, a testvériség és a béke eszménye, amelyet Jézus ajánl, épp ellentéte egy ilyen modellnek” (Ferenc pápa, 2015: 82). A Szentatya a következő, aggodalmat jelző figyelmeztetést is megfogalmazta: „...a mai világban az egyetlen emberi családdhoz való tartozás érzése egyre halványul, és az igazságosságért és békéért való közös munka álma idejélmúlt utópiának tűnik. Ehelyett hűvös, kényelmes és globalizált közömbösség uralkodik, amely egy csalóka illúzió mögé bújtatott mély kiábrándultságból fakad: azt hisszük, hogy mindenhatók vagyunk, miközben nem vesszük észre, hogy mindannyian egy csónakban evezünk” (Ferenc pápa, 2020: 30). Sőt, akár arra is következtethetnénk, hogy Ferenc pápa prófétai módon látta előre Ukrajna jelenlegi helyzetét, amikor figyelmeztetett: „Minden háború rosszabbá teszi a világot, mint amilyen korábban volt. A háború a politika és az emberiség kudarca, szégyenletes kapituláció, vereség a gonosz erőivel szemben. Ne álljunk meg az elméleti fejtegetéseknél, hanem vegyük észre a sebeket, érintsük meg az áldozatok testét. Fordítsuk tekintetünket a »járulékos veszteségként« lemészárolt megannyi civilre. Kérdezzük meg magukat az áldozatokat. Gondoljunk a menekültekre és a lakóhelyüket kényszerből elhagyó emberekre, azokra, akik a nukleáris sugárzás vagy a vegyi támadások hatásait szenvedték el, az anyákra, akik elvesztették gyermekeiket, a megcsonkított vagy gyermekkoruktól megfosztott fiúkra és lányokra. Tartsuk tiszteletben az erőszak áldozatainak igazságát, próbáljuk meg az ő szemükkel látni a valóságot, és hallgassuk nyitott szívvel a beszámolóikat. Így képesek leszünk meglátni a háborúban a gonosz feneketlen örvényét, és akkor nem zavar majd bennünket, hogy naivnak tartanak, mert a béke mellett döntöttünk” (Ferenc pápa, 2020: 261).

UKRAJNA MAI HELYZETE ÉS A KATOLIKUS EGYHÁZ VÁLASZA

Egy nappal azelőtt, hogy Oroszország idén februárban támadássorozatot intézett Ukrajna ellen, Ferenc pápa már látta a tragikus helyzetet, amely mára mindennapos és egyre tragikusabb valósággá vált: „Nagyon fáj a szívem az ukrajnai helyzet romlása miatt. Az elmúlt hetek diplomáciai erőfeszítései ellenére egyre riasztóbb forgatókönyvek tárulnak fel. Hozzám hasonlóan a világ minden táján sokan éreznek gyötrelmet és aggodalmat. Ismét pártos érdekek fenyegetik mindannyiunk békéjét. Szeretném felhívni a politi-

kai felelősséget viselőket, hogy Isten előtt komolyan vizsgálják meg lelkiismeretüket” (Ferenc pápa, 2022a). Ama végzetes nap óta az ENSZ szervezetei

- több mint hatmillió ukránról számoltak be, akik hazájukon belül migrálni kényszerültek;
- több mint hatmillió ukrán menekültről a szomszédos és a távolabbi országokban;
- több mint tizenkétfélmillió ukránról, akiknek sürgősen orvosi segítségre van szükségük;
- több mint tízmillió ukránról, akiknek élelmiszersegélyre van szükségük;
- mintegy ötezer civil veszítette életét az erőszak következtében, köztük körülbelül ötszáz gyermek, és több mint hétezeren sebesültek meg;
- 3,6 millió gyermek van megfosztva az oktatástól;
- tizenhárommillióan szenvednek segítséget a vízellátás területén, illetve a tisztálkodási és higiéniai szolgáltatásokhoz való hozzáférés vonatkozásában;
- több mint 11,2 millió embernek van szüksége menedékre;
- mintegy tizenhatmillió embernek védelmi támogatásra és szolgáltatásokra, illetve pénzügyi segítségnyújtásra (UN OCHA, 2022).

Ezek a statisztikák, bármennyire jelentősek is, a valóságnak csak egy részét mutatják be, mivel, ahogy Ferenc pápa gyakran emlékeztet bennünket, találkozunk kell, kapcsolatba kell lépünk a számok mögött álló testvéreinkkel, és így a „szolidaritás zarándoklatát” kell elindítanunk értük, amikor szembesülnek az értelmetlen erőszak okozta szenvedéssel, fájdalommal, veszteséggel és dilemmákkal. Az ilyen jellegű interakció a katolikus egyház által erre a humanitárius vészhelyzetre adott válasz egyik pillére. Március elején a Vatikán Migránsok és Menekültek Szekciója tisztviselőinek ösztönzésére a globális és európai regionális katolikus ihletésű humanitárius és lelkipásztori szervezetek vezetői találkoztak, hogy megosszák egymással a konfliktus első napjaiban megfogalmazott megállapításaikat és már megtett lépéseiket. A Caritas Internationalis és a Caritas Europa, a Jezsuita Menekültszolgálat, a Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság, a Szuverén Máltai Lovagrend, az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának (CCEE) képviselői vettek részt ezen a találkozón, és megállapodtak abban, hogy Katolikus Válasz Ukrajnáért névvel munkacsoportot hoznak létre. Megfogalmazták azt a célt, hogy összehangolják az érintettek szenvedéseinek enyhítésére irányuló folyamatos erőfeszítéseket a létszükségletek, a menedék, az orvosi ellátás és az oktatás biztosításával; védelmet nyújtanak; valamint mentálhigiénés és pszichoszociális támogatással és lelkigondozással kísérik őket. A későbbiekben további tagokat is felvettek, köztük a Depaul Internationalt, a Stella Maris Tengeri Apostolkodást és a Kolumbusz Lovagokat. A munkacsoport létrehozásakor világosan leszögezték, hogy nem kívánnak beavatkozni a munkacsoport tagjainak kezdeményezéseibe. Éppen ellenkezőleg, a csoport megosztaná az információkat a különböző katolikus szereplők által már elindított vagy később létrehozott kezdeményezésekről; azonosítaná a szükségesnek ítélt új intézkedéseket, és megosztaná az ezekből adódó felelősségeket. A munkacsoporton belül ez a koordináció a humanitárius segítség-

nyújtásra, az érdekérvényesítésre, az adat- és információcserére, a lelkipozásra és a kommunikációra összpontosít. E katolikus ihletésű szervezetek teljesen tudatában voltak arra irányuló felelősségüknek, hogy közvetlen karitatív tevékenységgel enyhítsék az emberi szenvedést, de emellett az igazságosságért és a békéért is dolgozzanak az érdekérvényesítés és a párbeszéd révén, hogy megszüntessék a háborút, az erőszak és a gyűlölet okait, a más népek kulturális vagy vallási identitása, illetve más nemzetek szuverenitása elleni diszkriminációt.

A munkacsoport tagjai és más érdekelt felek hetente jelentést kapnak mind az ENSZ és más szervezetek többoldalú intézkedéseiről, mind a katolikus ihletésű és más vallási alapú erőfeszítésekről. A csoport kéthetente ülészik, és szorosan együttműködik a Szentszék illetékes hivatalaival. E csoportot alapvetően a katolikus egyház tanítása és hagyománya inspirálja és vezérli a természeti és az ember által okozott vészhelyzetekre adott válaszlépések során. Ezen túlmenően a tagok által az ukrán nép jelenlegi szükségleteire adott válaszok mellett a csoport kötelezettséget vállalt arra, hogy továbbra is reagál mindarra az emberi szenvedésre, amelyet jelenleg számos más helyen konfliktus, háború, üldöztetés és erőszak okoz világszerte, különösen azokra, amelyekről a média és sok kormány, valamint a civil társadalom globális szinten megfeledeznek.

Az alábbiakban áttekintjük a tagszervezetek jelentéseit a jelenlegi ukrán helyzetről és az ukrán menekülteket befogadó szomszédos országokból:

A Caritas Europa a következőkről számol be

- A Caritas Ukrajna jelenleg negyvenkét központot működtet, 448 plébániai központban és több mint ezerkétszáz alkalmazottal dolgozik együtt, lefedve Ukrajna legtöbb régióját, és szolgáltatásokat nyújt a városi és vidéki területeken. Február óta több mint 1,3 millió embernek segítettek. Tetiana Stawnychy, a Caritas Ukrajna elnöke erről így tanúskodik: „A háborús időkben a jócselekedetek iránti igény még inkább felerősödött. Egyrészt azt látjuk, hogy a háború, a rombolás és a káosz borzalmi fenyegetnek bennünket, másrészt mindezt ellensúlyozza a másoknak nyújtott segítség felbuzdulása.”
- A Caritas Spes Ukrajna jelenleg huszonhárom régióban működik helyi irodákon keresztül, és két fő központban tárolja a humanitárius javakat. A Caritas Spes napi tízórás telefonközpontot indított, amely az Ukrajna egész területéről való segélykérőket szolgálja, és a kiszolgáltatókat több mint negyven másik központhoz irányítja, amelyek humanitárius javakat vagy menedéket nyújtanak. A konfliktus kezdete óta több mint 1,7 millió egyéni kedvezményezett részesült támogatásban. Íme Rostyslav Sprynyuk atya, már a Caritas Mariupol igazgatójának közvetlen vallomása:
„Nem tudom leírni, amit Mariupolban tapasztaltam, mert nem találok a megfelelő szavakat. [...] De öröm ébred bennem, amikor látom, hogy azok az emberek, akik bármilyen segítséget kapnak tőlünk, elkezdnek hinni a jövőben. Ezt be-

szélgetéseink során árulják el, amikor megköszönik a segítséget. Én is jól érzem magam, amikor azt látom, hogy az emberek jól vannak.”

- A válság kezdete óta a Caritas Moldova kulcsfontosságú humanitárius segítséget nyújt, és az országba újonnan érkezők ellátására törekszik. Megközelítőleg 477 ezer menekült lépte át Moldova határait, és mintegy hetvennégyezer ukrán állampolgár maradt az országban. A Caritas Moldova nyolc központban több mint 42 300 menekültnek biztosított legalább napi egy meleg ételt, és hatvanháromezer személy részesült készpénzalapú támogatásban. Különös figyelmet fordítanak a mentálhigiénére is: eddig több mint ezeröttszáz menekült (köztük gyermekek) részesült pszichológiai-érzelmi támogatásban és informális oktatási tevékenységekben.
- A Caritas Szlovákia több mint harmincnolcezer ukrainai menekültnek segített élelmiszerek és más alapvető javak szétosztásával, valamint lakhatás, munkahely, oktatás és ellátás keresésével. Huszonkét teherautót is küldött Nyugat-Ukrajnába több mint 528 tonna segélyszállítmánnal, többek között élelmiszerekkel és gyógyszerekkel.
- A Caritas Lengyelország és az ország egyházmegyéi több mint négyszázezer embernek nyújtottak sokrétű támogatást. A Caritas a különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő menekültek közül több mint háromezer idős és ezeregyszáz fogyatékkal élő személyt gondoz. Ezenkívül 512 nevelőszülőknél nevelkedő ukrán gyermeket fogadtak gyámjaikkal együtt tizenegy lengyelországi Caritas-intézményben.
- A Cseh Köztársaságban 325 094 ember kapott ideiglenes védelmet. A Caritas Csehország eddig több mint 114 ezer személyt látott el étellel, és jelenleg 1652 menekültet látnak el a Caritas intézményeiben. Ezenkívül a Caritas Csehország továbbra is koordinálja a menekülteknek nyújtott segítséget a nemzeti és helyi szintű érdekelt felek és más szolgáltatók között.
- A magyarországi Katolikus Karitás (Caritas Hungarica) továbbra is segítséget nyújt az országba érkező menekülteknek, és eddig legalább tizenötezer embert támogatott, főként szállással, étellel, alapvető javakkal és orvosi ellátással. A Katolikus Karitás arra számít, hogy Ukrajna Kárpátalja régiójából menekültek hagyhatják el az országot, ha a frontvonal tovább közeledik Magyarország felé.
- A Caritas Románia mintegy ötszáz helyet nyújtott menekültek számára a Caritas és a plébániák menedékhelyein. 912 090 ukrán állampolgár lépte át a román határt, és közel 84400-an tartózkodnak az országban. Az új tanév közeledtével a Caritas Románia azt tervezi, hogy az ukrán iskolarendszerrel egyeztetve és párbeszédet folytatva az ukrainai gyerekek számára kísérleti jelleggel iskolán kívüli napközi otthonokat indít, és általános iskolai osztályokat fog működtetni a menekültek között lévő pedagógusok alkalmazásával (Caritas Europa, 2022).

A Jezsuita Menekültszolgálat beszámoló

- A jezsuiták menekültháza Lvivben fogadja a lakóhelyüket kényszerből elhagyó embereket, akik olyan biztonságos helyet keresnek, ahol enni, pihenni és melegedni tudnak a veszélyes körülmények között töltött napok után. Ez a hely tranzitállomásként szolgál, mivel sokan tovább akarnak utazni. Mindenki számára ágyat, élelmet, gyógyszert, a mosodához és fürdőszobákhoz pedig hozzáférést biztosítanak. Pszichológiai és lelkigondozói támogatással is kísérik őket, mivel sokuknak vannak rokonaik és barátai azon a területen, ahol az összecsapások zajlanak, ami komoly lelki terhet jelent számukra.
- Lengyelországban a jezsuita közösségek kezdettől fogva megnyitották házaikat, hogy fogadják az érkező menekülteket, menedéket és kezdeti támogatást nyújtsanak nekik, beleértve a rákbeteg és más súlyos egészségügyi problémákkal küzdő gyermekeket is. A növekvő igények kielégítése érdekében a Jezsuita Menekültszolgálat más vallási közösségekkel is együttműködik, hogy további szálláslehetőségeket találjon. Szeretnének reményt nyújtani azoknak, akiknek az élete hirtelen törést szenvedett, ezért már most hosszú távú terveket dolgoznak ki, hogy ösztöndíjakat adjanak gyerekeknek a jezsuita iskolákban és óvodákban.
- Romániában a legsürgetőbb feladat továbbra is az, hogy mindenki számára megfelelő szállást találjanak, különösen azért, mert most közép- és hosszú távú elhelyezést keresnek, ami bonyolultabb, mint átmeneti szállásokat szerezni. Szerencsére a lakosság reakciója egyértelműen pozitív volt, sok család kereste fel a Jezsuita Menekültszolgálat irodáját, hogy szállást ajánljanak fel.
- Magyarországon a helyi lakosság továbbra is nagyon befogadó és elkötelezett, a civil szervezetek pedig szállást és támogatást biztosítanak. A Jezsuita Menekültszolgálat az olyan alapvető szükségletek, mint az élelmiszer és az ágyak biztosítása mellett információval és jogi tanácsadással is segít (Jesuits Global, 2022).

A Szuverén Máltai Lovagrend a következő beszámolókat bocsátotta rendelkezésre

- Az ukrainai csoport folyamatos támogatást biztosít a különböző ágazatokban, elsősorban az egészséges táplálkozás és az élelmezés területén országszerte, valamint a következő szolgáltatásokat nyújtja:
 - Meleg étel és víz osztása a lvivi főpályaudvaron és autóbusz-állomáson.
 - A háború első heteiben segítség az országhatárokon sorban álló menekülteknek.
 - Helyi szintű segítségnyújtás megszervezése a menekültek szükségleteinek kielégítése érdekében.
 - Pszichológiai Segítőközpont harminc magasan képzett pszichológussal és pszichoterapeutával.
 - A lakóhelyüket elhagyni kényszerülő, de az országban maradó személyek menedékhelyeinek támogatása.

- Elsősegélynyújtó tanfolyamok tartása.
- Mentőautók átadása.
- Nyári tábor kétszáz háború által érintett (belső menekült és háborús övezetekből származó) gyermek számára.
- A külföldről érkező humanitárius segélyek szervezése egy csomópontrendszeren keresztül.
- Lengyelország:
 - Kétezer-ötszáz elsősegélynyújtásra kiképzett ember szolgálta orvosi felszerelésekkel az ukránokat a háború első napjai óta. Jelenleg a számuk körülbelül háromezer fő.
 - A sziléziai kórházak és az anini Országos Kardiológiai Intézet együttműködtek a lvivi és az ivano-frankivszki kórházaknak nyújtott összesen egymillió zloty értékű életmentő orvosi felszerelések beszerzésében.
 - A BEforUA (Belgium Ukrajnáért) a Máltai Egészségügyi Szolgálaton keresztül húsz orvosi felszereléssel teli mentőautót, valamint jelentős élelmiszersegélyt adott Ukrajnának.
 - Több mint háromezer embert evakuáltak.
 - Körülbelül kétszázötven ember számára biztosítottak szállást.
 - 249 embert telepítettek át Németországba, Franciaországba és Belgiumba.
- Magyarország:²
 - A Magyar Máltai Szeretetszolgálat huszonhat teljesen felszerelt elsősegélytáskát, orvosi felszerelést és higiéniai csomagokat, valamint élelmiszer-csomagokat szállított Ivano-Frankivszkba a helyi máltai szervezetnek.
 - Az ivano-frankivszki segélyszervezet osztja szét az adományokat a Vinnicában, a Mikolajivi régióban és Lvivben dolgozó máltai kollégáknak, akik a háború által közvetlenül érintett embereknek nyújtanak segítséget.
 - Kiterjedt logisztikai hálózat raktárakkal és hatvannyolc adománygyűjtő ponttal országszerte.
 - 183 tonna segélyszállítmány küldése a háború kezdete óta.
 - Ideiglenes szállást biztosítottak 9049 menekült számára.
 - Összesen 52 388 menekültnek nyújtottak segítséget.
 - 21 331 menekültnek segítettek továbbutazni.
- Románia:
 - Az önkéntesek folyamatosan és következetesen dolgoznak az ukrán–román határ három átkelőhelyén: Máramarosszigeten (Sighetu Marmatiei), Szatmáron (Satu Mare) és Szeretvásáron (Siret, Suceava megye).
 - Szolgáltatások a határátkelőhelyeken:
 - Pszichoszociális támogatás a menekültek számára.
 - Krízisintervenció: meleg pihenőhely.
 - Játzósarok a gyerekeknek.

- Elsősegélynyújtás.
- Higiéniai cikkek osztása.
- Élelmiszerosztás a menekültek számára.
- A határon kiszolgált kedvezményezettek száma: 11 962.
- Segélyszállítmányok szállítása Ukrajnába. Kiszállított áruk: élelmiszer és víz: 332 tonna; higiéniai termékek: nyolcvanegy tonna; orvosi felszerelések, elsősegélycsomagok stb.: húsz tonna; takarók és hűtőszekrények: harminckét tonna; ruhák gyermekeknek és felnőtteknek: hat tonna; Ukrajnába irányuló egyéb szállítmányok: száznegyven tonna.
- **Litvánia:**
 - 58 377 regisztrált személy Litvániában.
 - 59 százalékuk a Foglalkoztatási Szolgálaton keresztül dolgozik.
 - Higiéniai és egyéb termékekre szóló kártyák kiosztása a menekültek részére kiskereskedelmi láncokon keresztül.
 - Összpontosítás az integrációs szolgáltatásokra.
 - Az itt lévő ukrainai gyermekek több mint 45 százaléka vesz részt az oktatási rendszerben.
 - Kiosztott humanitárius csomagok: 12 932 darab.
 - Önkéntesek száma: 9896 – 9986 önkéntes műszak; 20 870 szolgáltatásnyújtás (Order of Malta, 2022).

A Depaul International beszámolója (2022. június 24. és augusztus 5. között)

- A Depaul Ukrajna továbbra is segíti az embereket szerte az országban, a nyugati Ungvártól a keleti Harkivig, valamint Kijev és Odessza között.
- Jelenleg naponta több mint tízezer embernek biztosítanak táplálkozási szempontból kiegyensúlyozott élelmiszerkosarat vagy étkezéseket. Májusban tizenegyezer higiéniai csomagot küldtek Ukrajnába, amelyek szappant, egészségügyi betétet, fogkrémet, pelenkát és más alapvető cikket tartalmaztak.
- A téli hónapokban is folytatják az élelmiszerek, higiéniai és orvosi ellátmányok szállítását. Sőt, növelik élelmiszerkosaraik kalóriatartalmát, hogy kielégítsék az emberek további energiaszükségletét. Nagyobb hangsúlyt fektetnek arra is, hogy az embereknek megfelelő menedéket biztosítsanak a túléléshez.
- A Depaul Ukrajna csapata már most arról beszél az emberekkel, hogy mire lesz szükségük a hidegebb hónapokban. Azt hallották, hogy az emberek érthető módon félnak attól, hogy a megrongálódott házak és a megbízhatatlan gáz- és áramellátás miatt nem lesznek képesek melegen tartani magukat. Csapataik a lakások javításával és a melegen tartást segítő tárgyak, például takarók, hordozható fűtőtestek, tüzelőanyag és tűzifa kiosztásával nyújtanak támogatást (Depaul International, 2022).

A Kolumbusz Lovagok beszámolója

- 2022. február 25-én a lovagok egymillió dollárt ajánlottak fel azonnali szétosztásra az orosz invázió által érintett ukránok támogatására. A szervezet létrehozta az Ukrajna Szolidaritási Alapot. Az összes adományt az ukrainai menekültek megsegítésére fordítják (különös tekintettel a belső menekültekre). A támogatást arra használják fel, hogy ellátást és segítséget nyújtsanak a rászorulóknak Lengyelországban és Ukrajnában. Az egyházakkal és egyéb közösségekkel fenntartott kiterjedt helyi kapcsolatokat, valamint a helyi lovagok és önkéntesek hálózatai révén az alapvető erőforrások és szolgáltatások az adományok beérkezését követő órákon belül eljutnak a családokhoz.
- A pénzeszközöket menedék, élelmiszer, orvosi ellátás, ruházat, valamint egyéb humanitárius szükségletek biztosítására használják fel közvetlenül Ukrajnában és a lengyelországi menekültszállításokon keresztül.
- Lengyelországban a lovagok sátrakat állítottak fel a lengyel–ukrán határon, hogy élelmiszert és vizet osszanak a menekülteknek, a rend által a 20. század elején Európában indított „Mindenkit szívesen látunk, mindent ingyen” kampány szellemével összhangban.
- A lovagok együttműködnek az ukrainai római és görögkatolikus egyházzal, a lengyelországi egyházmegyékkal, valamint a nemzetközi humanitárius segélyszervezetekkel a szükségletek gyors és hatékony kezelése érdekében.
- A lengyel lovagok gyűjtőhelyeket hoztak létre Krakkóban, Radomban és Tomaszów Lubelskiben, ahol orvosi felszereléseket, meleg ruhát és szükségleti cikkeket gyűjtenek és csomagolnak.
- A lengyel püspöki konferencia kérését megelőzve a lengyelországi lovagok adatbázist hoztak létre a menekülteket befogadó plébániai hívők lakcímeiről és az ilyen plébániai központokról.
- A lengyel lovagok és családjaik már befogadták és elszállásolták azokat a feleségeket és gyermekeket, akiket néhány ukrán lovag küldött a határon át.
- Az ukrainai Kolumbusz Lovagok helyi vezetőit, köztük az állami megbízottat, az államtitkárt és egy kerületi megbízottat a Lembergi (Lvivi) Főegyházmegye által a humanitárius segélyek koordinálására és szétosztására létrehozott Válságellenes Bizottság tagjaivá nevezték ki.
- A lovagok sikere alapján, amelyet a segélyszállítmányok összegyűjtése és Ukrajnába szállítása terén értek el, számos lengyelországi szervezet és vállalat kérte, hogy a jövőben a Kolumbusz Lovagok partnerei lehessenek (Knights of Columbus, 2022).

A Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság jelentései

- Folytatja a Katolikus Válasz Ukrajnáért Munkacsoport (Catholic Response for Ukraine Working Group, CR4U) koordinálását, beleértve az ENSZ és más multilaterális szervezetek válaszával, valamint a katolikus egyházi szolgálatok

válaszával és érdekérvényesítésével kapcsolatos heti tájékoztató dokumentumok elkészítését – lásd az újonnan indított honlapot: www.cr4u.info.

- Szolidaritási látogatás Ukrajnában a munkacsoport nevében, beleértve a Szent Szinóduson összegyűlt ukrán görögkatolikus püspökökkel való beszélgetést és meghallgatást.
- Az Európai Parlament két ülésén felszólalt a katolikus egyház Ukrajnára vonatkozó válaszával kapcsolatban.
- Sürgősségi és pszichoszociáliskapacitás-építési projektek finanszírozása egyházmegyei szinten Ukrajnában.
- Amerikai adományozóktól származó orvosi felszerelések eljuttatásának elősegítése, a Máltai Lovagrenddel és az Egyesült Államok Katolikus Egészségügyi Szövetségével együttműködve.
- Kommunikációs anyagok és interjúk készítése a Katolikus Válasz Ukrajnáért programról (CR4U, 2022).

Az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa (CCEE)

Párbeszédet folytat tagjaival, és ukránul beszélő papok, egyházi és világi lelkipásztori vezetők révén együttműködik az ukrán menekültek lelkipásztori ellátásának megkönnyítésében, továbbá ukrán menekült gyermekek és fiatalok körében megrendezett olaszországi nyári táborokat és ifjúsági vezetői programokat támogat.

Az érdekérvényesítés területén a munkacsoport számos tagja csatlakozott más hit által inspirált szervezetekhez, hogy nyilatkozatot adjanak ki az Ukrajnából érkező menekültekről és az ideiglenes védelemről szóló irányelv alkalmazásáról az Európai Tanács sürgős döntésével kapcsolatban: „...az ideiglenes védelemről szóló irányelv aktiválása és a külső határigazgatásra vonatkozó operatív iránymutatások bevezetése az EU–Ukrajna határokon történő határátlépés megkönnyítése érdekében” (Reliefweb, 2022). Üdvözölték az ukrainai menekültek szükségleteire fordítandó uniós finanszírozás mobilizálását és rugalmasságát. Bátorítónak találták, „hogy az uniós tagállamok pragmatikus megközelítést alkalmaztak az érintettek megsegítésére, például azáltal, hogy lehetővé tették az emberek számára, hogy megválaszthassák, melyik uniós tagállamba mennek”. Sürgették, hogy „minden Ukrajnát elhagyó, védelemre szoruló személy számára lehetővé kell tenni, hogy védelemben részesüljön – származásától, bőrszínétől [...] vagy tartózkodási státuszától függetlenül” (Reliefweb, 2022).

2022. július elején az ukrán görögkatolikus egyház püspökei a világ számos országából, akik a lengyelországi Przemyslben tartott Szent Szinóduson találkoztak, meghívták a Katolikus Válasz Ukrajnáért szervezet létrehozóját egy párbeszédre az érdekérvényesítésről, amelyet a munkacsoport tagjaival együttműködve kell folytatni. A püspökök felidéztek a sok menekülttől hallott tanúságtételeket a „szeretetteljes és szelíd” gondoskodásról, amelyben a rendházakban, kolostorokban, szemináriumokban, katolikus iskolákban és más intézményekben részesültek, amelyek közül sokat

különböző globális, regionális és nemzeti katolikus szervezetek támogatnak. A püspökök rámutattak arra is, hogy több hosszú távú menedéket kell kialakítani, és segíteni kell a lakóhelyüket elhagyni kényszerülőknek és menekülteknek, hogy tisztességes munkalehetőséget találjanak. A püspökök hálájukat fejezték ki azoknak a helyi családoknak, akik megnyitották otthonaikat a kétségbeesett rászorulók előtt, és sürgető reményüket fejezték ki, hogy ugyanezek az anyák és gyermekek segítséget kapnak ahhoz, hogy ismét a családjuk körében élhessenek, és újból együtt lehessenek férjükkel és fiaikkal, akik Ukrajnában maradtak, hogy rendelkezésre álljanak a katonai szolgálatra (McNally, 2022). A munkacsoport tagjai most beépítik ezeket az üzeneteket a kormányzati és kormányközi jogalkotó és politikai döntéshozó szervekhez intézett két- és többoldalú felhívásaikba.

Az Európai Unió Püspöki Konferenciáinak Bizottsága (COMECE) figyelemmel kísérte és támogatta az Európai Parlament és az Európai Unió különböző intézményei körében zajló érdekérvényesítést az ukrán menekültekkel való méltányos bánásmóddal kapcsolatban, valamint az ukrainai helyzet békés rendezésére irányuló párbeszédet. 2022. június 17-én a bizottság felszólította az európai vezetőket, hogy „ne hagyjanak fel a háború befejezésére irányuló erőfeszítéseikkel a szabad, biztonságos és nemzetközileg elismert határain belül maradó, független Ukrajna érdekében [...] [és] valósítsák meg az unió hiteles bővítési folyamatát” (COMECE, 2022: 1).

LEHET-E EGYÁLTALÁN A BÉKE ÉPÍTÉSÉRE GONDOLNI EGY ÉRTELMETLEN HÁBORÚ KÖZEPETTE?

Ferenc pápa *Laudato si'* kezdetű enciklikájában kijelenti, hogy „egyetlen személy sem képes boldog mértéktartásban kibontakozni, ha nincs békében önmagával [...]”. A lelkiesség megfelelő felfogásának az is része, hogy kitágítjuk felfogásunkat a békéről, az ugyanis sokkal több, mint a háború hiánya” (Ferenc pápa, 2015: 225). Továbbá emlékeztet Lisieux-i Szent Teréz felhívására, hogy „a szeretet kis útján járjunk: ne szalasszuk el egy kedves szó, egy mosoly vagy bármilyen, békét és barátságot árasztó apró gesztus lehetőségét. Az átfogó ökológiához a mindennapi élet egyszerű gesztusai is hozzátartoznak, amelyek megtörik az erőszak, a kizsákmányolás és az önzés logikáját” (Ferenc pápa, 2015: 230).

Ezt a bölcsességet láttam kibontakozni a szemem előtt a közelmúltban tett ukrainai látogatásom során. Ott láttam és hallottam a lakhelyüket kényszerből elhagyó embereket, akik a családjuk és „otthoni” közösségeik elvesztésétől rettenetesen szenvedtek, mégis képesek voltak mosolyogni, és hálát adni azért a szeretetteljes és együttérző fogadtatásért, amelyet azoktól kaptak, akik fizikai, érzelmi és lelki szükségleteiket szolgálták. A különböző zsidó-keresztény vallási hagyományokhoz tartozó, katolikus/ortodox/protestáns/

Egyetlen személy sem képes boldog mértéktartásban kibontakozni, ha nincs békében önmagával.

zsidó, de még a nem hívő emberek is megtalálták a közös köteléket esendőségükben, de abban a békében is, amelyet a „szeretet kis útja” által tapasztaltak meg ideiglenes otthonaikban. Egy nő elmesélte nekem, hogyan menekült rémülten a bombázások elől a szülővárosából, és hogy milyen vendégszeretettel részesítették őt, családja többi tagját és sok más lakhelyét elhagyni kényszerülő személyt egy zsúfolt plébánián, amely egyébként épp elég kényelmes lett volna a helyi plébánián szolgáló két pap számára. Könnyek közt mesélte el, hogy idős édesanyja nem sokkal azután, hogy megérkeztek a plébániára, nagyon rosszul lett, és elmondta, hogyan vitte le a pap a földszintre, és hogyan kért neki orvosi segítséget a helyi kórházban. Megosztotta afölött érzett bánatát, hogy a sürgős orvosi segítség sem tudta megmenteni édesanyja életét. Ezután gyorsan kifejezte: elfogadja, hogy szeretett édesanyja békésen halt meg, és most a mennyben élvezzi az örök békét. Megosztotta mély hálóját azért is, hogy a házigazda pap megengedte neki, hogy a kutyáját is ott tartsa a plébánián, mondván, hogy „végül is a kutya is a családom része”.

Annak ellenére, hogy emberek egyéni szinten képesek arra, hogy a béke és az elfogadás álláspontjára jussanak, joggal merülhet fel a kérdés, hogy valóban lehetséges-e strukturált és tartós békét, illetve megbékélést elérni olyan nemzetek között, amelyek nyílt háborút és pusztítást folytatnak egymás ellen. Habár Ferenc pápa teljesen elismeri az ukrán nép „mártíriumát”, és nyíltan beszél róla, fáradhatatlanul imádkozik és nemzetközi párbeszédre szólít fel annak érdekében, hogy a szembenálló felek békére jussanak az ukrainai és világszerte a többi konfliktussal és erőszakkal járó helyzetben. Hallottuk szenvedélyes kérését 2022. március 6-án:

„Ukrajnában a vér és a könny folyói áramlanak. Nem pusztán katonai műveletről van szó, hanem háborúról, amely halált, pusztítást és nyomort hint el. Egyre magasabb az áldozatok száma, csakúgy, mint a menekülteké, különösen az anyáké és gyermekeké. Ebben a meggyötört országban óráról órára drámai módon növekszik a humanitárius segítségnyújtás szükségessége.

Szívből kérem a humanitárius folyosók tényleges biztosítását, a segélyek garانتálását és az ostromlott területekre való bejutás megkönnyítését, hogy létfontosságú segítséget nyújthassunk a bombák és a félelem által elnyomott testvéreinknek. [...]

Mindenekelőtt kérem, hogy hagyják abba a fegyveres támadásokat, s a tárgyalások – és a józan ész – kerüljenek előtérbe. És a nemzetközi jogot ismét tartsák tiszteletben!” (Tornielli, 2022).

2022. március 25-én a Szentatya imájában felajánlotta Oroszországot és Ukrajnát Szűz Mária szeplőtelen szívének:

„Irgalom Anyja, hányszor megtapasztaltuk a te gondviselő gyöngédségedet, jelenlétedet, amely visszahozza a békét, mert te mindig Jézushoz, a Béke Fejedelméhez vezetsz bennünket.

De mi letévelyedtünk a béke útjáról. Elfelejtettük a múlt század tragédiáinak tanulságát, a világháborúkban elesettek millióinak áldozatát. Figyelmen kívül hagytuk az elkötelezettségeket, amelyeket a nemzetek közösségeként vállaltunk, és eláruljuk a népek békeálmait és a fiatalok reményeit. [...]

Rajtad keresztül áradjon a Földre az isteni irgalmasság, és a béke édes dobogása ütemezze ismét napjainkat” (Vatican News, 2022).

Ferenc pápa ritkán mulasztja el az alkalmat, hogy a heti általános kihallgatásokon, a Regina caeli és az Úrangyala imádságokon, valamint a világ vezetőivel való találkozóján a béke építésére, a párbeszéd és a tárgyalások előrehaladására buzdítson, mint például 2022. július 17-i üzenetében: „Mindig közel állok a mártíromságot szenvedő ukrán lakossághoz, akikre nap mint nap záporoznak a rakétacsapások. Hogy nem lehet megérteni, hogy a háború csak pusztulást és halált okoz, szétválasztja a népeket, megöli az igazságot és a párbeszédet? Imádkozom és remélem, hogy minden nemzetközi szereplő valóban a tárgyalások újraindításán fog dolgozni, nem pedig a háború értelmetlenségének szításán” (Ferenc pápa, 2022b).

A Szentatya már azzal kapcsolatban is kimutatta heves érzékenységét, hogy a háború a jelenlegi korban a globális hatások szörnyűséges kockázatát, köztük a nukleáris balesetek vagy a nukleáris fegyverek szándékos használatának kockázatát is magában hordozza. 2019-es hirosimai látogatása során és korábban is számos alkalommal a fegyverkezési verseny befejezésére szólított fel:

„A béke és a nemzetközi stabilitás összeegyeztethetetlen azzal, ha megpróbálnak egymás elpusztítására vagy a teljes megsemmisülés veszélyétől való félelemre alapozni. A békét és a nemzetközi stabilitást csak a szolidaritás és az együttműködés globális etikája alapján lehet elérni egy olyan jövő szolgálatában, amelyet a ma és a holnap egész emberi családjában az egymásrautaltság és a közös felelősség határoz meg. Itt, ebben a városban, amely szemtanúja volt egy nukleáris támadás katasztrofális humanitárius és környezeti következményeinek, soha nem szólalhatunk fel elégszer a fegyverkezési verseny ellen. Az olyan értékes erőforrásokat pazarol el, amelyeket jobban fel lehetne használni a népek egységes fejlődésének javára és a természeti környezet védelmére. Egy olyan világban, ahol gyermekek és családok milliói élnek embertelen körülmények között, az egyre pusztítóbb fegyverek gyártásából, korszerűsítéséből, karbantartásából és értékesítéséből származó vagyonok és az erre pazarolt pénz égbekiáltó szegény” (CNA, 2019).

Az ukrajnai helyzettel kapcsolatban Ferenc pápa ismét riadót fúj a nukleáris fegyverek bevetésével való fenyegetés ellen, nem is beszélve felhalmozásukról az értelmetlen fegyverkezési verseny során. A közösségi médiához folyamodott, és 2022. augusztus 1-jén a következő tweetet indította el a Twitteren: „A nukleáris fegyverek (#NuclearWeapons) használata, valamint pusztá birtoklása is erkölcstelen. A hamis biztonságérzet és a »terror egyensúlyának« védelmére és biztosítására irányuló kísérlet a népek közötti kapcsolatok megmérgezéséhez vezet, és akadályozza a valódi párbeszédet. #NPTRevCon” (Ferenc pápa, 2022c).

A Szentatya határozottan kifejezett aggodalma ismét profetikusként tűnt, mivel alig egy héttel később Ukrajnában a zaporizzsjai nukleáris komplexumot bombatámadás érte, és nemzetközi riadalmat keltett, hogy az erőmű feletti ellenőrzésért folytatott harc globális katasztrófát idézhet elő. Ez arra készítette Antónió Guterrest, az ENSZ főtitkárát, hogy kijelentse: „Egy atomerőmű elleni támadás öngyilkos dolog. Remélem, hogy ezek a támadások véget érnek” (UN News, 2022). Véletlen egybeesés folytán Guterres úr részt vett Japánban a hirosimai bombázás idejének megemlékezésén, ahol szintén nagy szenvedéllyel jelentette ki: „Az emberiség töltött fegyverrel játszik [...] A geopolitikai helyzet radikalizálódásának vagyunk tanúi, és ezért a nukleáris háború veszélyéről nem tudunk teljesen megfeledkezni” (France 24, 2022). Ezt követően augusztus 8-án, az ENSZ székházában a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló vita során a Szentszék küldöttségvezetője kijelentette:

„A Szentszék szerint az atomenergiát csak békés célokra szabad felhasználni. A nukleáris technológia a rák kezelésével, a terméshozamok javításával, a vízkészletek kezelésével és védelmével, valamint az óceánok szennyezésének ellenőrzésével hozzájárult a fenntartható fejlődéshez [...]. Mindezen eredmények ellenére a nukleáris technológia elterjedése nem zajlott problémamentesen. Az atomenergia békés célú felhasználásának biztosítása azt jelenti, hogy az atomenergia, az orvostudományi és kutatási létesítmények nem lehetnek egy háború célpontjai. Nem szabad, hogy „piszkos bombákat” hozzanak létre, vagy sugárszennyezést okozzanak a helyi közösségeknek és a környezetnek, károsítva a jelen és a jövő generációkat. Ennek fényében a Szentszék először is emlékeztet arra, hogy a genfi egyezmények I. jegyzőkönyve tiltja az atomerőművek elleni támadásokat, és sürgeti, hogy a polgári objektumok, köztük a nukleáris létesítmények védelme továbbra is elsőbbséggel szerepeljen a nemzetközi napirenden. Ezeknek az erőfeszítéseknek a háborúk és konfliktusok másodlagos következményeire is reagálniuk kell, amelyek a fegyverek elhallgatása után még sokáig fennmaradnak” (Caccia, 2022).

Természetesen Ferenc pápa is tisztában volt azzal, hogy a gabonaraktárak és az ukrán kikötők orosz blokádja miatt a globális éhezés és éhínség súlyosbodhat. Az ENSZ Élelmezési Világprogramja, illetve Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete már korábban is figyelmeztetett egy ilyen válságra, például az alábbi nyilatkozatban: „Jelenleg Ukrajna gabonasilói tele vannak. Ugyanakkor világszerte negyvennégy milliő ember menettel az éhhalál felé [...]. Meg kell nyitnunk ezeket a kikötőket, hogy az élelmiszerek be- és kijuthassanak Ukrajnából [...]. A világ ezt követeli, mert világszerte több százmillió ember függ az ezeken a kikötőkön keresztül érkező élelmiszerektől” (Caccia, 2022). Maga a Szentatya a következő felhívást tette közzé ezzel kapcsolatban: „Nagy aggodalomra ad okot a blokád az Ukrajnából származó gabonával szemben, amelytől emberek millióinak élete függ, különösen a legszegényebb országokban. Szívből kérem, hogy tegyenek meg minden erőfeszítést a kérdés megoldása és az élelemhez való egyetemes emberi jog biztosítása érdekében. Kérem, ne használják a búzát, ezt az alapvető élelmiszert háborús fegyverként!” (Ferenc pápa, 2022d).

Később, a gabonaszállítmányok megindulásakor, amelyet az Oroszország és Ukrajna közötti, az ENSZ főtitkára és a török kormány által közvetített közelmúltbeli megállapodás tett lehetővé, Ferenc pápa megragadta az alkalmat, hogy pozitívabb hangnemben rámutasson: a fokozott párbeszéd további előrelépéshez vezethet a béketeremtésben: „Szeretném üdvözölni a gabonával megrakott első hajók indulását az ukrán kikötőkől. Ez a lépés azt mutatja, hogy lehetséges a párbeszéd és konkrét eredmények elérése, amelyek mindenki számára előnyösek. Ezért ez az esemény a remény jelének tekinthető, és őszintén remélem, hogy ezen az úton haladva véget vethetünk a harcoknak, igazságos és tartós békére juthatunk” (Watkins, 2022).

Végezetül tegyük hozzá buzgó és állandó imánkat: „Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem... Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, adj nekünk békét!”

Fordította: Solymári Dániel

Végjegyzet

- 1 „A háborúzóknak harci kedve és minden emberi békétlenség a békéhez kíván eljutni, mint végcélhoz, mert egyetlen teremtett lény sincs, aki ne vágyódna a békére” (Szent Ágoston: 2009).
- 2 A Magyar Máltai Szeretetszolgálat aktivitásáról az ukraine.maltai.hu weblapon található bővebb információ angol és magyar nyelven, heti bontásban (a szerk.).

Felhasznált irodalom

- AQUINÓI SZENT TAMÁS: *Summa Theologiae*, <https://www.newadvent.org/summa/3040.htm> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- CACCIA, GABRIELE (2022): *Gabriele Caccia érsek, a szentszéki küldöttség vezetőjének nyilatkozata a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés részes feleknek tízedik felülvizsgálati konferenciája III. főbizottságának általános vitája során*, 2022. 08. 08., <https://ilsismografo.blogspot.com/2022/08/onu-archbishop-caccia-addresses-main.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- CARITAS EUROPA (2022): *War in Ukraine*, 2022. 03. 02., <https://www.caritas.eu/war-in-ukraine/> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- CNA (2019): *Pope Francis in Hiroshima: 'Never again war'*, 2019. 11. 24., Catholic News Agency, <https://www.catholicnewsagency.com/news/42915/pope-francis-in-hiroshima-never-again-war> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- COMECE (2022): *Statement prepared by the COMECE Commission on External Affairs of the European Union: Europe, renew your vocation to promote peace*, 2022. 06. 16., <https://www.comece.eu/wp-content/uploads/sites/2/2022/06/2022-06-17-Statement-Background-Peace-EXTERN.pdf> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- CR4U (2022): *Working Group Weekly Updates*, <https://www.cr4u.info/updates> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- DEPAUL INTERNATIONAL (2022): *News and Blog*, <https://int.depaulcharity.org/news/> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FERENC PÁPA (2015): *Laudato si'* kezdetű enciklikája közös otthonunk gondozásáról, #82, <http://szit.katolikus.hu/feltoltes/Laudato%20si%27.pdf> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FERENC PÁPA (2020): *Fratelli Tutti*, enciklika a testvériségről és a társadalmi barátságról, #30, https://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20201003_enciclica-fratelli-tutti.html (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FERENC PÁPA (2022a): *Ferenc pápa felhívása az általános kihallgatáson*, 2022. 02. 23., <https://www.vatican.va/content/francesco/en/audiences/2022/documents/2022-0223-udienza-generale.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FERENC PÁPA (2022b): *Angelus*, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/angelus/2022/documents/20220717-angelus.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).

- FERENC PÁPA (2022c): Twitter-bejegyzés, 2022. 08. 01., https://twitter.com/Pontifex/status/1554066914380357633?ref_src=twsrc%5Etfw (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FERENC PÁPA (2022d): *Ferenc pápa felhívása az általános kihallgatáson*, 2022. 06. 01., <https://www.vatican.va/content/francesco/en/audiences/2022/documents/20220601-udienza-generale.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- FRANCE 24 (2022): *Any attack on a nuclear plant 'suicidal': UN chief Guterres*, 2022. 08. 08., <https://www.france24.com/en/live-news/20220808-any-attack-on-a-nuclear-plant-suicidal-un-chief-guterres> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- JESUITS GLOBAL (2022): *Ukraine Emergency: The Jesuits' Commitment Goes On*, 2022. 03. 18., <https://www.jesuits.global/2022/03/18/ukraine-emergency-the-jesuits-commitment-goes-on/> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- KNIGHTS OF COLUMBUS (2022): *Knights of Columbus From Around the World Rapidly Respond to Need in Ukraine. Supplies already arriving in Ukraine and Poland to assist refugees*, 2022. 03. 02., <https://www.prnewswire.com/news-releases/knights-of-columbus-from-around-the-world-rapidly-respond-to-need-in-ukraine-301494392.html#:~:text=On%20Friday%2C%20Feb.,up%20to%20an%20additional%20%24500%2C00> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- MARTINO, RENATO RAFFAELE (2004): *Az egyház társadalmi tanításának kompendiuma*, https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_hu.html (letöltve: 2022. 08. 31.).
- NANCY McNALLY: *Needs Evolving but No Less Urgent in Ukraine*, 2022. 07. 11., <https://www.icmc.net/2022/07/11/needs-evolving-but-no-less-urgent-in-ukraine%ef%bf%bc/> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- ORDER OF MALTA (2022): *Ukraine War: From Emergency Response to Mid-Term Planning*, 2022. 07. 22., <https://www.orderofmalta.int/news/ukraine-war-emergency-response-mid-term-planning/> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- RELIEFWEB (2022): *Statement on the arrival of refugees from Ukraine and the application of the Temporary Protection Directive*, 2022. 03. 23., <https://reliefweb.int/report/moldova/statement-arrival-refugees-ukraine-and-application-temporary-protection-directive> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- SZENT ÁGOSTON (2009): *Isten városáról*, Budapest, Kairosz, 229–230.
- TORNIELLI, ANDREA (2022): *Those „rivers of blood” in Ukraine: „war”, not „a military operation*, Vatican News, 2022. 03. 06., <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022-03/those-rivers-of-blood-in-ukraine-war-not-a-military-opera.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- UN NEWS (2022): *Attacking a nuclear plant 'suicidal,' UN chief tells journalists in Japan*, 2022. 08. 08., <https://news.un.org/en/story/2022/08/1124142> (letöltve: 2022. 08. 31.).

- UN OCHA (2022): *Situation Report*, 2022. 07. 27., <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-situation-report-27-jul-2022-enruuk> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- VATICAN NEWS (2022): *Az emberiség, Oroszország és Ukrajna felajánlási imája Szűz Mária Széplőtelen Szívének*, 2022. 03. 23., Vatican News, <https://www.vaticannews.va/hu/papa/news/2022-03/papa-felajanlas-maria-sziv-emberiseg-oroszorszag-ukrajna.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- WATKINS, DEVIN (2022): *Pope applauds Ukrainian grain deal as sign of hope for peace*, 2022. 08. 07., Vatican News, <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022-08/pope-francis-ukraine-russia-grain-appeal-peace.html> (letöltve: 2022. 08. 31.).
- II. JÁNOS PÁL PÁPA (1987): *Sollicitudo rei socialis* enciklika a *Populorum progressio* 20. évfordulójára, #39, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/hu/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_30121987_sollicitudo-rei-socialis.html#A_szolidarit%C3%A1s (letöltve: 2022. 08. 31.).
- II. Vatikáni Zsinat (1965): *Gaudium et spes* kezdetű lelkipásztori konstitúció, #81.
- VI. PÁL PÁPA (1967): *Populorum progressio*, enciklika a népek fejlődéséről, #76, https://www.vatican.va/content/paul-vi/en/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_26031967_populorum.html (letöltve: 2022. 08. 31.).
- XIII. LEÓ PÁPA (1891): *Rerum novarum* enciklika, #42, https://www.vatican.va/content/leo-xiii/hu/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum.html (letöltve: 2022. 08. 31.).
- XVI. BENEDEK PÁPA (2009): *Caritas in Veritate* enciklika, #72, https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/hu/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html (letöltve: 2022. 08. 31.).
- XXIII. JÁNOS PÁPA (1961): *Mater et magistra* enciklika, #215.
- XXIII. JÁNOS PÁPA (1962): *Pacem in terris* enciklika, #80, https://www.vatican.va/content/john-xxiii/hu/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_11041963_pacem.html (letöltve: 2022. 08. 31.).

Reflections on Peace and Acquiring Peace in the Context of the Present-day Context in Ukraine

ABSTRACT

In this paper, we consider the elements of the Catholic Church's magisterium on peace and peacemaking in the context of the war in Ukraine. As we look back at the reflections of some of the great Catholic peacemakers, we meditate on what responses can be given in the context of peace between peoples. We will also present the charitable work of some of the member organisations of the International Catholic Migration Committee and the Catholic Response for Ukraine Task Force in relation to the conflict in Ukraine.

KEYWORDS: peace, peacemaking, migration, Holy See, Pope Francis, wars

ROBERT J. VITILLO | Teológiai és pszichológiai tanulmányait az Egyesült Államokban végezte. Papszentelését követően egyházmegyei karitászszervezetekkel dolgozott menekülteket segítő programok keretében. 2016 óta a Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság (International Catholic Migration Commission) főtitkára, a Katolikus Válasz Ukrajnáért (CR4U) munkacsoport kezdeményezője.